

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

X. Quo pacto intellectus Beati ad visionem Dei concurrat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

stantiæ, sed seipso sit vltimò determinatus, & per modum intellectiui, & per modum intelligibilis ad propriam substantiam intelligendam, vt sequenti tomo ostendemus, ergo dabilis est accidentalis participatio diuinæ substantiæ, quæ respectu eiusdem non modò sit intellectiua, sed etiam intelligibilis, ita vt sine peculiari concursu obiectiui diuinæ substantiæ intellectum beati vltimò determinet ad claram visionem eiusdem. Cæterum, quia lumen gloriæ non participat perfectam similitudinem intelligibilem diuinæ essentiæ, participat autem perfectam similitudinem intelligibilem creaturarum, non est respectu diuinæ essentiæ species intelligibilis, sed tantum habitus immediatè determinans intellectum beati ad Deum intuendum; est autem species respectu creaturarum, quarum intelligibilitatem perfectè continet in actu primo.

Richardus. 219. Hanc sententiam colligo tum ex Rich. in 4. distinct. 49. articulo tertio, quæstione prima, ad secundum, vbi lumen vocat

S. Thomas. speciem, & Dei similitudinem: tum ex S. Thoma 1. p. quæstione duodecima, articulo quinto & tertio, contra Gent. cap. 53. vbi lumen appellat Dei similitudinem & augmentum virtutis intellectiue. Est enim Dei similitudo, quia intellectum determinat ad visionem Dei. Est augmentum virtutis intellectiue, quia potentiam complet in ratione potentia.

S. Thomas. 220. Cæterum cum S. Thomas docet, lumen intellectum disponere ad recipiendam diuinam essentiam per modum speciei intelligibilis, intelligit de specie expressa, sæpe enim docet, diuinam essentiam in visione beata supplere vicem verbi & speciei expressæ, immediatè terminantis notitiam beati. Nec obstat, quòd 3. contra Gent. cap. 51. & q. 8. de verit. articulo primo, affirmet, diuinam essentiam esse quod & quo videtur: nam id dixit ad excludendum ab intellectu beatorum verbum creatum, cuius vicem gerit ipsa Dei essentia, quatenus ipsa videtur in seipsa, nullaque alia mediante obiectiua similitudine est ratio, qua in seipsa immediatè videtur.

Augustinus. 221. Obijcies. 1. Ad notitiam, præsertim intuitiuam obiecti, necessariò requiritur concursus obiecti: ex cognoscente enim & cognito, teste Augustino 9. de Trin. cap. vltimo, paritur notitia. Secundò, superfluum est determinatiuum ex parte obiecti, vbi adest obiectum per seipsum intelligibile, & intimè vnitum potentia. Assumptum probo, nam determinatiuum ex parte obiecti instituitur loco obiecti: ergo quando obiectum est præsens, per seipsum intelligibile, & intimè vnitum potentia, superfluum est omne aliud determinatiuum. Confirmatur, quia connaturalius est, vt obiectum per seipsum determinet potentiam, quàm per aliud à se distinctum. Antecedens probatur, tum quia concursus obiectiuus est propter terminatiuum: sed terminatiuus est proprius obiecti: ergo & obiectiuus. Tum quia concursus ob-

iectiuus est à virtute determinatiua, quam habet obiectum ad determinandam potentiam cognoscitiuam ad notitiam sui: atqui hæc virtus est propria obiecti, à qua dicitur intelligibile: ergo & concursus à tali virtute promanans.

222. Resp. ad primum, concedo requiri concursum obiecti, vel alicuius participantis naturam obiecti: lumen autem gloriæ, etsi non sit ipsum obiectum, participat tamen naturam obiecti, tam primarij diuinæ essentiæ, quàm secundarij creaturarum, iuxta quam responsionem intelligendus est Augustinus. Ad secundum nego assumptum. Ad cuius probationem, nego consequentiam; nam esto substituatur loco obiecti non tamen eo presente est superfluum, quia requiritur, vt connaturalius compleat potentiam ad obiectum cognoscendum. Quare negandum est, obiectum connaturalius per seipsum, quàm per aliquid à se distinctum potentiam ad sui notitiam determininare: quia ille modus est connaturalior, qui magis perficit ab intrinseco potentiam, penes quam attendenda est connaturalitas operandi.

223. Ad primam probationem confirmationis concedo, concursum obiectiuum esse propter terminatiuum, & terminatiuum esse proprium obiecti, nego tamen, obiectiuum esse obiecti tantum proprium, nisi originaliter seu radicaliter. Ratio discriminis est, quia concursus terminatiuus est in genere causæ formalis, quod non potest alteri communicari: obiectiuus verò est in genere causæ efficientis, quod communicabile est alteri, etiam connaturaliter.

224. Ad secundam distinguenda est minor iuxta distinctionem datam; est propria obiecti originaliter & radicaliter, concedo; formaliter & participatiue, nego: nam formaliter & participatiue potest esse propria alterius ab obiecto, vt constat de specie impressa, cuius proprium est, determinare potentiam ad cognitionem obiecti, cuius est vicaria.

SECTIO X.

Quo pacto intellectus beati ad visionem Dei concurrat?

225. Hæc sunt duæ controuersia; altera, an intellectus creatus ad visionem concurrat actiue? altera, an vt causa principalis? Quoad priorem.

226. PRIMA sententia negans. Est Nominales. Nominalium, & Rubionis in 3. dist. 14. q. 2. §. Ad Rubio. cuius euidentiā. Fundamentum est, quia præmiū debet esse totaliter à præmiante, alioqui qua parte esset à recipiente, non esset præmiū; quia præmiū est donum præmiantis: sed visio Dei est præmiū beatorum, quòd illis datur pro mensura meritorum; ergo totaliter est à Deo, nō eoagentibus beatis. Confirmatur:

Visio Dei est perfectior quolibet dono supernaturali, cum in ea consistat summa felicitas creaturæ rationalis: sed ad multa alia dona minus perfecta creatura se habet merè passivè, ut ad gratiam & reliquos habitus infusos: ergo & ad visionem Dei, quia quod non potest in minus, à fortiori non potest in maius.

Thomista.

227. SECUNDA sententia affirmans Thomistarum. Quæ verior est & sequenda. Fundamentum est, quia implicat, actionem vitalem non actiue procedere à principio vitali. Assumptum probō, nam actio vitalis est, quia vivens ab intrinseco principio seipsum movet ad operationem sibi intrinsecam, & immanentem: ergo implicat, eam ab extrinseco tantum principio procedere. Consequentia patet, quia repugnat, actionem esse ab extrinseco, & simul per eam vivens ab intrinseco seipsum movere; nam seipsum movere, est seipsum agere. Antecedens est S. Thom. 1. p. q. 18. art. 1. & 3. ubi hanc differentiam assignat inter viventia & non viventia, quod viventia seipsa ab intrinseco movent; non viventia verò ab extrinseco tantum. Confirmatur. Nam *intelligere, appetere, &c.* formaliter non important recipere, sed elicere intellectiōnem & appetitiōnem, importat enim attentionem & conatum potentia in suum obiectum: idem quippe est attendere, & intendere in obiectum. Implicat igitur, intellectum *intelligere*, aut voluntatem *appetere* per intellectiōnem, & appetitiōnem ab alio productam, quoniam per eam non saluaretur formalis ratio intelligentis & appetentis, hoc est ab intrinseco se moventis.

S. Thomas.

228. *Obijcies 1.* Intellectus creatus nullum dicit ordinem ad obiectum supernaturale; ergo nullam habet erga tale obiectum actiuitatem; igitur totam actiuitatem sumit ab habitu supernaturali. Resp. Nullum dicere ordinem completum & perfectum ac naturalem, concedo; incompletum & imperfectum ac obedientiale, nego. Consistit autem hic ordo incompletus & inchoatus in eo, quod qua ratione concurrat intellectus cum intelligibili supernaturali in ratione generica & remota, eadem ratione in intellectu est ordo quasi genericus incompletus & remotus, qui completur per complementum specifiū habitus supernaturalis. Dicitur autem ordo intelligibili supernaturali in ratione generica & remota, quia suā specificationem non habet ab obiecto supernaturali, ad quod divina virtute euehitur, sed ab obiecto naturali, per ordinem ad quod commensuratur.

229. *Obijcies 2.* Non minus propria & intrinseca est naturæ intellectuāli potentia, quā actio vitalis; sed potest illa ab extrinseco produci, potest enim Deus se solo in anima vitalem potentiam producere; ergo & hanc. Resp. Disparitatem esse, quoniam potentia vitalis est intrinseca & propria per modū actus primi, quo natura fit tantum potens ad operandum; actio verò est intrinseca & propria per modum actus secundi, quo natura per seip-

sam agit: implicat autem, naturam actu per seipsam agere actione extrinseca, non implicat autem, fieri intrinsecè potentem ad agendum potentia extrinsecus recepta.

230. Ad fundamentum primæ sententiæ, nego Maiorem, quando præmium essentialiter requirit actionem præmiandi. Sufficit igitur ad præmium, ut principaliter procedat à præmiante, à quo præmiandus accipit virtutem illud producendi. Ad Confirmationem nego consequentiam, nam alia dona non postulant essentialiter actionem creaturæ. Falsum autem est, creaturam non posse actiue obedientialiter concurrere ad productionem gratiæ, & reliquorū habituum supernaturalium; cæterum ad visionem actu influit, quæ tamen non actu influit ad alia dona, eò quod hæc essentialiter postulat; ut actio vitalis, productionem creaturæ; non autem cætera dona, quæ vitales actiones non sunt.

231. Quoad posteriorem controuersiam, Prima sententia affirmat, concurrere ut causam principalem. Primò, quia repugnat, aliquid concurrere vitaliter, & non principaliter: quia concurrere vitaliter, est concurrere per formam proportionatam potentia. Confirmatur, quia operari instrumentaliter, est operari ultra sphaeram sui obiecti: implicat autem, intellectum operari ultra sphaeram sui obiecti: ergo. Secundò. Visio denominat videntem causam principalem, non instrumentalem: atqui intellectus denominatur videntis; ergo est causa principalis.

232. SECUNDA sententia docet, intellectum ad visionem beatificam concurrere ut instrumentum, vel obedientiale, ut Suarez. lib. 2. c. 16. opinatur; vel naturale, ut Ambrosius Machin. disp. 16. sec. 3. sentit. Fundamentum illius est; quoniam visio Dei est effectus supra naturalem capacitatem intellectus creati; ergo nequit ad illam concurrere naturaliter. Fundamentum huius est, quia intellectus ad visionem Dei concurrat, ut potentia vitalis; ergo ut instrumentum conaturale ipsius viventis; ergo non ut obedientiale. Prior consequentia probatur, quia potentia vitalis est proprium instrumentum viventis, quo seipsum ab intrinseco movet. Posterior verò ostenditur, quia instrumentum obedientiale, non est instrumentum proprium creaturæ, sed creatoris viventis illo ad omnem effectum, contradictionem non inuoluentem: unde commune est viventibus & non viventibus.

233. Secundò, per eam potentiam beatus concurrat ad visionem Dei, per quam respicit illam ut contentam intra suum adæquatū obiectum: hæc autem est potentia naturalis, non obedientialis. Maior constat, alioqui non posset eleuari ad illam, quia nulla potentia vitalis eleuari potest ad actum non contentum intra sphaeram adæquatā sui obiecti. Minor probatur, quia potentia obedientialis non respicit certum effectum, sed omne id, quod contradictionem non inuoluit: Nam ut obedientialis non est operatiua, ut instru-

Suarez.

Ambros.
Machin.

mentum

mentum creaturæ, sed Dei. Mihi verò dicendum est, intellectum Beati ad visionem Dei, quæ supernaturalis est, concurrere ut instrumentum obediens; quæ verò vitalis, ut causam principalem. Priorem partem suppono ex disputandis de potentia obediens. 7. disp. 5. Posterior verò probatur, Nam visio Dei, quæ vitalis est formaliter, dicitur esse à virtute innata, à qua intrinsecè viuens seipsum mouet ad actum immanentem, in eodem genere proximo vitæ cum ipsa virtute sibi intrinseca & innata: unde potius importat modum operandi, quam substantiam ipsam operationis: sed intellectus beati eodem modo operatur, quantum ad hoc, ut seipsum moueat per virtutem innatam in eodem genere proximo vitæ per actum, ad quem se mouet, quando elicit visionem Dei, ac quando elicit actum naturalem: ergo. Cuius ratio est, quia potentia vitalis, ut sic essentialiter limitatur ad certum modum operandi, à quo ne per diuinam quidem potentiam extrahi potest.

234. Confirmatur, nam operari obediens, est operari modo propriæ naturæ indubitato: sed intellectus beati, ut vitalis potentia, non operatur modo propriæ naturæ indubitato, dum elicit visionem Dei, quia ut vitalis non elicit illam, nisi à principio intrinseco, qui est modus sibi maximè connaturalis. Nec refert, quod egeat compleri lumine extrinseco, quia non eget illo, ut vitalis est formaliter, hoc est ut ab intrinseco & innato principio operatiuus, sed tantum ut productiuius est. Iuxta hanc doctrinam conciliantur prædictæ sententiæ.

SECTIO XI.

An lumen gloriæ sit causa principalis visionis beatæ?

Vasquez.
Arrubal.
Machin.
Zumel.
Bannez.
Gonzalez.

235. PRIMA sententia affirmat. Est Vasquez 1. p. disp. 47. num. 38. Arrub. disp. 19. cap. 7. Machin. disput. 16. sect. 6. Zumel disput. 2. post tertiam conclusionem, Bannez, & Gonzalez supracitat. Fundamentum est, quia lumen gloriæ proportionatur visioni, eamque producit per concursum sibi debitum. Confirmatur, nam reliqui etiam habitus infusi sunt causæ principales actuum supernaturalium, quorum sunt productiui.

Suarez.

236. SECUNDA sententia est Suarez tomo 2. Metaph. disp. 30. num. 45. asserentis, lumen gloriæ comparatum ad Deum, cui subordinatur, esse instrumentum; comparatum verò ad effectum, quem producit, esse causam proximam in suo genere principalem; sicut calor respectu iginis, qui in agendo subordinatur, est instrumentum; respectu verò caloris, ad quem producendum ordinatur, est causa principalis.

237. Mihi iuxta mea principia dicendum est, lumen gloriæ esse causam principalem

visionis beatæ, entitatiuè, non autem representatiuè considerata. Etenim visio beata considerari potest dupliciter, vel secundum entitatem, vel secundum modum, quo obiectum ipsum representat: considerata primo modo, lumen gloriæ est causa principalis, non secus ac reliqui habitus infusi respectu suorum actuum supernaturalium: quia ut sic visio non excedit lumen: considerata verò secundo modo lumen est instrumentum, non proximum, sed remotum. Est instrumentum, quia ut sic non proportionatur visioni, quæ in modo attingendi & representandi obiectum, est in ordine actus puri, cum tamen lumen sit quid potentiale: est autem instrumentum remotum, non proximum, quia lumen non attingit vnà cum intellectu obiectum, visione representatum, sicut quæuis potentia cognoscitiua vitalis vnà cum substantia viuens attingit obiectum cognitione expressum; sed solum producit actum visionis quoad supernaturalitatem: unde remotè tantum dicitur ad obiecti representationem concurrere, sicut habitus naturalis remotè tantum concurrat ad obiecti expressionem.

238. Ex quo elicio, lumen gloriæ non debere esse eiusdem ordinis cum visione terminatiuè considerata, uti sunt reliquæ potentia cognoscitiuæ naturales cum suis actibus naturalibus, eò quod non est proximum instrumentum respectu illius ratione representationis, quo pacto deberet esse eiusdem ordinis cum termino ipso representato, ut inductio ipsa ostendit in omnibus potentijs cognoscitiuis; sed solum ratione entitatis, sub qua ratione est eiusdem ordinis cum illa: iuxta hanc nostram sententiam reconciliari possunt reliquæ.

239. DICES: Si lumen gloriæ, sicut & reliqui habitus infusi est causa principalis respectu actuum supernaturalium: igitur proprius modus operandi Dei fieri potest connaturalis creaturæ; quia cum habitus sit quædam creatura, si illi, ut principi causæ est connaturalis ipsa operatio Dei, cuius ipse est naturaliter productiuius, ipse modus operandi proprius Dei sit connaturalis creaturæ. Resp. distinguendo consequens, proprius modus operandi Dei fieri potest connaturalis creaturæ accidentali, & concedo; substantiali, & nego. Cuius discriminis ratio est: quoniam accidens, siue ut instrumentum, siue ut princeps causa semper operatur ut proprium Dei, non ut proprium creaturæ: ut patet de calore, qui communicatus aquæ, siue agat ut instrumentum, siue ut principalis causa, semper agit ut proprietas ignis ad quem semper dicit respectum: substantia verò, cum sit ens ad se, & propter se, statim communicata alteri, fit propria illius unde non retinet neque in essendo, neque in operando relationem proprii respectu alterius naturæ, cuius est participatio: quo fit, ut propria operatio Dei communicata principio accidentali, adhuc maneat propria Dei: quia sicut

ipsum